

Oosterkerk, Zondag 27 november 2011, 1^e Advent
Inleiding op en overweging bij Rechters 5
ds. Wim Hortensius

Inleiding op de schriftlezing

Op zoek dus naar een goede koning, dat gaan wij de komende weken van de Advent.

Onderweg komen de kinderen en wij vandaag terecht bij Debora, we hebben haar net ontmoet.

In de Bijbel lezen wij over haar in het boek Rechters, Richteren in de oude vertaling. Je weet wel, van: Jozua, Richteren, Ruth. In Rechters komen we verhalen tegen van lang geleden. Spannende verhalen over mensen die leefden in het land Kanaän zo'n duizend jaar voor Christus. Niet dat deze verhalen toen ook zijn opgeschreven. Dat gebeurde pas vele eeuwen later, toen het volk Israëel naar de grootmacht Babel was weggevoerd, ver van huis. En ver van huis komen de herinneringen, beginnen de vragen. Wat is er met ons gebeurd? Wat komt er van ons terecht? En dan begint iemand te vertellen over de tijd toen het volk was bevrijd uit Egypte, 40 jaar door de woestijn had gezworven en uiteindelijk het Beloofde Land binnentrok, onder leiding van Jozua. Wat was dat een mooi geweest! Maar nadat Jozua was gestorven bleef het volk in verwarring achter. En er moest strijd geleverd worden met de oorspronkelijke bewoners van Kanaän, om als volk Israëel in dat Beloofde Land ook een plaats te mogen hebben onder de zon. Alhoewel, volk Israëel? Het ging meer om een verzameling stammen, die een los verband vormden. Stammen met rechters, een soort stamhoofden, zoals in onze tijd in Afghanistan. Mensen die de leiding nemen of krijgen. Sommigen spraken ook recht, anderen waren meer krijgsheren.

Onder hen bevindt zich ook een vrouw, Debora. Zij zit vaak onder een palmboom om recht te spreken. Zij ziet dingen die anderen niet zien, zij is ook een profetes. Samen met aanvoerder Barak komt zij in opstand tegen koning Jabin van Kanaän, die de verschillende stammen van Israëel onderdrukt. Dat hebben zij overigens aan zichzelf te wijten, volgens de schrijver van dit Bijbelboek, omdat zij in hun leven niet wandelen met God, met de Thora, kiezen voor hun eigen weg. In hun nood roepen zij tot de Eeuwige. Met zijn hulp verslaan Debora en Barak koning Jabin en zijn strijders. Hun aanvoerder Sisera wordt vermoord door een andere vrouw, Jaël. De stammen zijn bevrijd, de mensen halen opgelucht adem, zij mogen weer opnieuw beginnen. Maar zullen zij zich nu wel houden aan de Thora? Of hebben zij daarvoor een koning nodig, een goede, een messiaanse koning? Op de dag dat Debora en Barak koning Jabin van Kanaän hebben verslagen, zingen zij dit lied...: *Lezing van Rechters 5*

Overweging

Debora en Barak beginnen spontaan te zingen, als zij zijn bevrijd. Zoals dat ook in Zwolle gebeurde bij het einde van de Tweede Wereldoorlog voor onze stad, op 14 april 1945. Ik vond er een verslag van in de Zwolse Courant van 25 jaar geleden. Zoals een vrouw die aan de van Laersweg in de wijk Schelle woonde vertelt: *Op een mooie dag in april kwam een jonge vrouw, die vooraan in de straat woonde, bij me. Ze zei: "Ik heb een Canadees gezien en een hand gegeven. Ik kreeg chocoladerepen van hem". Een ongekende weelde. Ze had ze met haar kinderen direct opgegeten. Ze was 's morgens vroeg op pad gegaan om melk te halen. Maar bij een boerderij werd er over en weer geschoten. Ze had aan de kant van de weg in een droge sloot gelegen, terwijl de kogels over haar heen vlogen. Maar het was de moeite waard. Zij had een Canadees ontmoet. De vrijheid was dichtbij. En ja hoor! In de loop van de morgen reed een tank de Schellerallee in. En daarna meer legerauto's. Je durfde het bijna niet te geloven. De dag ervoor liepen daar nog een paar Duitse soldaten. Onze jongens waren uitgelaten en mochten op de tank met de Canadezen meerijsen naar de binnenstad. Vlaggen werden tevoorschijn gehaald. Toen begonnen de klokken die er nog waren te beieren en het klonk als hemelse muziek. Later kwam Kunst na Arbeid al spelende naar het kruispunt. De kinderen keken hun ogen uit naar die mooie muziekinstrumenten. En de muziek was geweldig. Dat hadden ze nog nooit gezien en gehoord. Ze hielden halt en toen speelden ze het Wilhelmus. Een groepje mensen stond er omheen. Ik stond er ook bij en 'Mijn schild ende betrouwen' heb ik meegezongen. Wat een gevoel: bevrijd te zijn!*

Het uitzingen van vreugde om het begin van een nieuwe toekomst: Mirjam deed het aan de overkant van de Rode Zee, toen het volk Israël was bevrijd uit Egypte; het gebeurde in Kanaän, in Zwolle, en in onze tijd, toen Saddam Hoessein werd gevonden, of deze week Seif al Islam, de zoon van Moammer Khadaffi.

‘Loof de Eeuwige’, zingen Debora en Barak. Want zij geloven dat hun bevrijding niet alleen te danken is aan de inzet van mensen. Zoals zij zingen: *Zelfs de sterren aan de hemel streden mee tegen de vijand!* Als God voor ons is, wie zal dan tegen ons zijn, zou Paulus later schrijven. Bijzondere ervaringen in ons leven: vrijheid vinden, geluk, nieuwe toekomst. Ervaringen die ons laten fluiten en zingen, die ons boven onszelf laten uitstijgen, die kunnen verwijzen naar God. Mooi als je zo'n lied kunt zingen!

Uit het prachtige lied van Debora en Barak welt grote dankbaarheid op voor de Eeuwige. Tegelijk wijst het lied een richting, geeft het een opdracht aan de mensen die bevrijd zijn. Dat zij de Eeuwige als hun Bevrijder dan ook werkelijk vertrouwen.

Dat zij voortaan dan ook werkelijk leven als mensen die vrij zijn gemaakt! Leven met de Thora, leven met de 10 woorden die zij op weg naar het Beloofde Land als bevrijde mensen hebben ontvangen.

Maar wat blijkt dat moeilijk te zijn. Het is een patroon in het Bijbelboek Rechters. Steeds weer gaan de stammen van Israël hun eigen gang. Waardoor ze in de problemen komen. God levert ze uit aan de vijanden. Dat is de tenminste de overtuiging van de schrijver van dit Bijbelboek: God neemt het niet dat mensen hem niet vertrouwen en niet naar zijn woord leven, en straft hen daarvoor. Ik heb er wel wat moeite mee. Er is veel pastoraal leed mee verbonden. Mensen die in hun onmacht en kwetsbaarheid angstig leven met een dreigende en straffende God. Daardoor niet toekomen aan zijn genade, zijn onvoorstelbare liefde.

‘God, kom ons te hulp’, roepen de stammen van Israël. En de Eeuwige hoort en ziet hen, wordt met ontferming bewogen en bevrijdt hen. En vraagt hen zich voortaan te houden aan de Thora. Maar de stammen van Israël gaan hun eigen gang. Waardoor ze in de problemen komen, enzovoorts.

Misschien herkennen we dit patroon in ons eigen leven? Blijven jij en ik zingen op de toonhoogte van de Thora, van de Tien Woorden? Samengevat door Jezus in het hoofdebed: de Eeuwige te vertrouwen. Aandacht en respect te hebben voor de mensen om ons heen. Onszelf niet te klein te maken. Zout en licht te zijn in onze omgeving, in deze wereld. Wat is kiezen soms ingewikkeld!

Israëls aanvoerder Barak durft het eerst niet aan, om tegen de Kanaänieten te gaan vechten. Hij wil alleen gaan als Debora met hem meegaat. Maar als het over de Eeuwige gaat, dan wordt ‘aarzelen’ niet gewaardeerd door de Bijbelschrijver van de Rechters. Barak krijgt meteen een bijrol. Net zoals in het lied van Debora de stammen van Israël die niet mee willen vechten er van langs krijgen! Zoals de stam Ruben. Luister maar: *Ruben bleef steeds maar overleggen. Wat hield je bij je schaapskooi en het fluitspel van je herders?* Ik voel juist met hen mee! Tijd nemen voor gesprek, genieten van muziek en kunst.

Wij hadden in de voorbereidingsgroep voor deze dienst ook sympathie voor de moeder van Sisera, de legeraanvoerder van de vijanden van Israël. Het lijkt wel of de schrijver van dit verhaal geniet van haar ellende. Maar is zij niet als elke moeder van elke soldaat van welk leger in welke oorlog dan ook? Een moeder die op de uitkijk staat, er niet van kan slapen, zich van alles in haar hoofd haalt, angstig wachtend of haar zoon nog thuis zal komen.

Toch is het een rode draad in de Schrift: telkens weer gaat het om de keuze tussen goed en kwaad, het leven en de dood. In de strijd tegen onrecht en voor vrede en gerechtigheid, daarbij heeft de Eeuwige ieder mens die op Hem vertrouwt nodig! Vrouwen als Debora en Jaël, mannen als Barak en Ruben, een vrouw, een man als jij en ik, met onze gaven en inzet en keuze.

Maar wij staan er niet alleen voor. De Eeuwige is onze bondgenoot, onze dragende kracht, onze toekomst. En wij mogen uitzien, verlangen naar een goede koning die ons in zijn Naam inspireert en uitdaagt.

Een goede koning, die zich herkent in de minste van de mensen. Die ons leert vertrouwen niet op harde kracht en geweld, maar op zachtmoedigheid en barmhartigheid. Die tot ons komt met troost en vrede, met liefde en bevrijding. Die als kind wordt geboren. Hij zal ons voorgaan als koning.

Wat een ervaring om Hem toe te laten in ons leven, in onze strijd. Dan kun je het toch niet laten om te gaan zingen, zoals engelen in de nacht waarin hij geboren wordt: *Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft. Halleluja!*